

Cím: A nagy tengeri kígyó (részlet)

Forrás: <http://tundermacko.hu/doc3105/>

Szöveg típusa: elbeszélő

Szöveg olvashatósága: közepesen nehéz

Kérdések nehézsége: könnyű, közepes, nehéz

Javasolt felhasználás: 5–6. évfolyam.

A nagy tengeri kígyó

(részlet)

Volt egyszer a tenger mélységes mélyében egy halacska; igen derék családból származott. Ennek a kis hálnak ezernyolcszáz testvére volt, egyforma idős valamennyi. Úszkáltak a mindennapi betevő falat után, s ez inkább mulatságos volt, mint fáradságos.

A testvérek szorosan egymás mellett úsztak, mint a heringek, gondtalan csatangoltak, örültek az életnek. Egyszer csak rémítő loccsanással lezuhant középük a tenger színéről egy hosszú-hosszú lény, amelynek a végét se látták. Csak nyúlott, nyúlott, s ha hozzáért egy kicsi halhoz, olyat ütött rajta, hogy a szegény kis hal sokáig nyöghette. Még a nagy halak is fenn a tenger színén, lenn a tenger mélyén, riadtan iramodtak szét előle. A súlyos testű, óriási szörnyeteg egyre mélyebbre merült, egyre hosszabbra nyúlott, sok-sok mérföld hosszúra – talán az egész tengert végigérte.

Micsoda hal, micsoda kígyó lehetett az? Ugye, mi tudjuk? Az a sok-sok mérföld hosszú távírókábel, amit Európa meg Amerika között vezettek át a tenger mélyén az emberek.

Nagy volt a riadalom, a lótás-futás a tenger bennszülött lakói között, amerre a távíróhuzalt vezették. A nagy felfordulásban, világrengésben az ezernyolcszáz testvér is szétszóródott. Csak egy fél tucat maradt közülük együtt, csöndesen meghúzódva vártak egy jó darabig, aztán mikor elszállt első ijedelmük, körülnéztek.

Néztek fölfelé, néztek lefelé, s a mélyben látni vélték a roppant szörnyeteget, ami úgy megrémítette a tenger apraját-nagyját. A szörnyeteg ott pihent a tenger fenekén, békén feküdt a fövényen, de ezt tehetette alattomoságából is.

– Feküdjék csak, ahol van! Ne törődjünk vele! – mondták az óvatosabb halacskák, de a legkisebbikük kíváncsi volt rá, miféle szerzet lehet az a kígyó. Felülről szakadt középük, úgy gondolták, hogy odafönn tudhatnak meg róla legtöbbet, felúsztak hát a tenger sima színére. Találkoztak a delfinnel, a tenger vidám csavargójával, akinek igen jó szeme van – no, ez biztosan tud valamit! Meg is kérdezték nyomban, de a delfin csak magával volt elfoglalva meg a bukfencezéssel, nem látott semmit, nem tudott semmit, hát csak hallgatott, s úgy tett, mintha büszkeségből nem válaszolna.

Mentek hát a halacszkák a fókához. Az éppen akkor merült a víz alá, s meglehetősen udvarias volt velük, bár a kis halakat meg szokta enni. De aznap véletlenül tele volt a bendője, s ez nagy szerencse volt. A fóka már valamivel többet tudott, mint a delfin.

– Néhány éjszakát egy parti sziklán töltöttem, s onnan jól megfigyelhettem a szárazföldet. Alattomos élőlények lakják, a maguk nyelvén embereknek nevezik magukat. Én magam többször megmenekültem tőlük, s az a tengeri angolna is, akiről kérdezősködtek. Mert ez az angolna eddig az emberek fogságában volt, a szárazföldön, ki tudja, meddig. Aztán egyszer csak hajóra tették. Láttam, mennyit küszködtek vele, míg végül is legyőzték, de csak azért, mert a szárazföldön igen elgyöngült. Hengergették, göngyölgették, aztán kihúzták hosszúra, de egyszer csak kicsusszant a kezükből. Pedig az emberek nagyon erőlködtek, százan meg százan tartották lefogva. Mégis kitépte magát a kezükből, s lemenekült a tenger mélyébe; azt hiszem, jó ideig ott is marad majd.

1. Hol játszódik a történet?

2-es kód: teljes válasz: A tanuló válaszában utal a 3. bekezdésben olvasottak MINDKÉT elemére. Például:

- Európa és Amerika között, a tenger mélyén.

1-es kód: részleges válasz A: A tanuló válaszában utal a 3. bekezdésben olvasottak EGYIK elemére. Például:

- Európa és Amerika között.
- A tenger mélyén.

1-es kód: részleges válasz B: A tanuló válaszában azonosítja a helyszínt. Például:

- A tengerben.
- A vízben.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. A teljes válaszhoz a diáknak azonosítania kell a szöveg 3. bekezdésben olvasható elemeket – ez a válasz alaposabb, odafigyelő olvasásra utal. A részleges válaszadáshoz elegendő a helyszín azonosítása.

Nehézség: könnyű.

2. Hány testvére van a halacskának a mese elején?

1-es kód: 1800

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. A szövegben szó szerint szereplő tartalmi elem azonosítása.

Nehézség: könnyű.

3. Mi NEM jellemző a haltestvérek életére a szörny érkezése előtt? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

- A: Fáradságos módon keresik az élelmet.
- B: Gondtalanul csatangolnak a vízben.
- C: Örülnek az életnek, boldogok.
- D: Sok mulatságban van részük.

1-es kód: A

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. Az 1. és 2. bekezdésben szó szerint szereplő tartalmi elemek azonosítása, a nem odaillő opció kizárása.

Nehézség: könnyű.

4. Húzd alá a szövegben, hogy mi történik a testvérekkel a tengeri kígyó megjelenése után?

1-es kód: A tanuló aláhúzza a következő szövegrészt:

A nagy felfordulásban, világrensben az ezernyolcszáz testvér is szétszóródott, s nem is találták meg egymást soha többé. Csak egy fél tucat maradt közülük együtt, csöndesen meghúzódva vártak egy jó darabig, aztán mikor elszállt első ijedelmük, körülnéztek.

6-os kód: tipikus rossz válasz: A tanuló a 2. bekezdésben olvasottakat húzza alá.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. A szövegben szó szerint szereplő tartalmi elem azonosítása. A válaszadást megnehezítheti, hogy a szövegben előbb említik a nagyobb halak szétszóródását.

Nehézség: könnyű.

5. Minek nevezte a fóká a nagy tengeri kígyót?

1-es kód: Tengeri angolnának.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. Szinonima azonosítása.

Nehézség: könnyű.

6. Mit hittek a halacskák nagy tengeri kígyónak?

1-es kód: A távírókábelt.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. A szövegben szó szerint szereplő tartalmi elem azonosítása.

Nehézség: könnyű.

7. Jelöld meg a táblázatban, hogy melyik szó illik a mesében szereplő halacskára, fókára és delfinre!

	Halacska	Fóka	Delfin
Önző			X
Kíváncsi	X		X
Udvarias		X	
Bátor	X	X	
Emberkerülő		X	

3-as kód: mindhárom oszlop elemei helyesek.

2-es kód: csak két oszlop elemei helyesek.

1-es kód: csak egyoszlop elemei helyesek.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Megjegyzés: csak olyan válaszok fogadhatóak el, melyek kiolvashatóak a szövegből!

Szövegértési művelet: értelmezés. A szereplők tulajdonságainak azonosítása a történetben olvasottak alapján.

Nehézség: közepesen nehéz.

8. „A testvérek szorosan egymás mellett úsztak, mint a heringek, gondtalan csatangoltak, örültek az életnek” olvashatjuk a mesében. Mi igaz ebből a heringekre is? Karikázd be a helyes választ!

A heringek...

szorosan egymás mellett úsznak.   IGAZ/HAMIS

gondtalan csatangolnak.   IGAZ/HAMIS

örülnek az életnek.   IGAZ/HAMIS

1-es kód: IGAZ, HAMIS, HAMIS

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: kapcsolat, összefüggés. A mondattagolás jelentőségének felismerése.

Nehézség: közepesen nehéz.

9. A szörnyeteg meg sem mozdult, a halak mégis tartottak tőle. Mi lehet ennek az oka? Magyarázd meg válaszodat!

2-es kód: teljes válasz: a tanuló helyes magyarázattal szolgál. Például:

- Egyiküket korábban megütötte/megrázta.
- Alattomos a szörny, bármikor támadhat.
- Azt hitték, a szörny csak alszik.
- A halak félősek voltak.

1-es kód: szöveg szintű válasz: a tanuló kiemeli a megfelelő szövegrészt, de nem magyarázza válaszát. Például:

- A szörny alattomos.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Teljes válasz:

Szövegértési művelet: következtetés. A szövegben szereplő tartalmi elem azonosítása, az olvasottak továbbgondolása.

Részleges válasz:

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. A szövegben szereplő megfelelő elem azonosítása.

Nehézség: könnyű.

10. Miért a delfint kérdezték először a halacsok a szörnyről?

1-es kód: a tanuló helyes magyarázattal szolgál. Például:

- Mert vele találkoztak először.
- Mert neki nagyon jó a szeme/mert jól lát.
- Mert ő a felszínen/odafönn úszik.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: következtetés, az olvasottak felhasználása, továbbgondolása.

Nehézség: közepesen nehéz.

11. Mi történt volna a halacsokkal, ha máskor találkoznak a fókával?

1-es kód: a tanuló helyes magyarázattal szolgál a „meglehetősen udvarias volt velük, bár a kis halakat meg szokta enni” szövegrész alapján. Például:

- Megette volna őket.

- Nem lett volna szerencsájük. (Az olvasottak alapján implicit benne a helyes válasz.)

0-s kód: Rossz válasz: a tanuló nem az olvasottak alapján válaszol. Például:

- Nem állt volna szóba velük.
- Nem lett volna udvarias velük.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: következtetés, az olvasottak továbbgondolása.

Nehézség: közepesen nehéz.

12. Mi történt a foka szerint? Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

- A: A szörny a hajóra tekeredett.
- B: A szörny a szárazföldön akart elrejtőzni.
- C: A szörny kiszbadult az emberek fogságából.
- D: A szörnyet az emberek küldték a halak megijesztésére.

1-es kód: C

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: összegzés. A szövegzáró bekezdés tartalmának összevonása, értelmezése. Az A és B opció nem helyes, a D opció tartalmazza a vízbejutás mozzanatát, de nem helyes az ok megnevezése.

Nehézség: közepesen nehéz.

13. Milyen másik címet adnál a történetnek?

1-es kód: A diák által választott cím a szöveg egészére illik.

- A halacska és a tengeri szörny
- A halacska és a távíróvezeték

0-s kód: A diák által választott cím csak a szöveg egy részére illik, vagy a válasz pontatlan, nem a kérdésre válaszol:

- A játékos delfin
- A fóka meséje
- Halacska és testvérei

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: lényegkiemelés, címadás. A tanuló megfelelő címet ad a mesének.

Nehézség: közepesen nehéz

14. Tetszett neked ez a mese? Indokold meg válaszodat!

1-es kód: A diák véleményt fogalmaz meg, és a szöveg alapján indokol.

- Tetszett, mert érdekes volt, hogy mindenki azt gondolta a távíróvezetékéről, hogy egy tengeri kígyó.
- Tetszett, mert érdekesen írta le a tenger alatti világot.
- Tetszett, hogy a halacska olyan bátor volt, és meg akarta tudni, mi lehet az a szörny.
- Tetszett, mert vicces a delfin.
- Nem tetszett, mert sajnáltam, hogy a testvérek elvesztették egymást.
- Nem tetszett, mert ijesztő.

0-s kód: A diák nem nyilvánít véleményt, hiányzik az indoklás, vagy válasza pontatlan, homályos, nem a szövegre támaszkodik.

- Tetszett.
- Nem tetszett.
- A halacska bátor volt.
- Senki sem tudta, hogy a kígyó egy távíróvezeték.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: reflektálás. A tanuló értékeli az olvasmányélményt, válaszát megfelelően indokolja.

Nehézség: közepesen nehéz.

15. Állítsd időrendi sorrendbe az eseményeket az olvasmány szerint! Az elsőt megszámoztuk helyetted.

___ A halacsák találkoznak a delfinnel.

___ A foka elmondja, mit látott a szárazföldön.

___ Az óvatosabb halacsák nem akarják közelebbről megnézni a szörnyet.

_1._ A halacsák boldogan úszkálnak a vízben.

___ Megérkezik a szörny.

1-es kód: 4, 5, 3, 1, 2

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: időbeliség rendezése. A cselekményelemek helyes időrendjének felállítása.

Nehézség: közepesen nehéz.